Openbaar Ministerie

0 BD

College van Procureurs-Generaal

Voorzitter

Door Reg. [illegible] verzonden

aan

Postbus 20305 2500 EH Den Haag

Minister van Veiligheid en Justitie
Mr. I. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 (0)70 339 96 00
telefax +31 (0)70 339 98 51

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen

Onderdeel	Beleid & Strategie
Contactpersoon	
Doorkiesnummer(s)	
E-mail	
Datum	18-01-2013
Ons kenmerk	
Uw kenmerk	
Onderwerp	Advies Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met het terugdringen van geweld onder invloed van middelen.

Geachte heer Opstelten,

Bij brief van 17 augustus 2012 heeft u het College van procureurs-generaal gevraagd te adviseren over een conceptwetsvoorstel inhoudende een wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met het terugdringen van geweld onder invloed van alcohol en drugs. Het wetsvoorstel introduceert een wettelijke bevoegdheid voor opsporingsambtenaren om een verdachte van een geweldsmisdrijf te bevelen mee te werken aan een onderzoek ter vaststelling of de verdachte het strafbare feit heeft begaan onder de invloed van alcohol of drugs.
Uit de memorie van toelichting blijkt dat het de bedoeling is dat het gebruik van alcohol en drugs bij geweldsdelicten nadrukkelijk als afzonderlijk onderdeel in de sanctieoplegging bij geweldsmisdrijven wordt betrokken en moet leiden tot een strafverhoging. Het College zal worden verzocht om deze strafverhoging vorm te geven met een aanpassing van de Bos-Polaris richtlijnen voor strafvordering.
Het College heeft met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel en is gaarne bereid om daarover te adviseren.

Vastgesteld kan worden dat er een duidelijk verband bestaat tussen alcohol en agressie. De voorbeelden zijn legio, zoals het uitgaansgeweld of het geweld dat wordt gebruikt bij het plegen van voetbalvandalisme. Overmatig gebruik van alcohol gaat in veel gevallen gepaard met agressie, overlast, ordeverstoring en geweld. Het drinken van alcohol leidt echter niet automatisch tot het plegen van geweld. Het verband is statistisch aangetoond, maar in een concrete zaak kan niet worden gesteld dat zonder drankgebruik geen geweld zou zijn gebruikt. Agressie ontstaat door een combinatie van factoren. Naast het gebruik van alcohol spelen de persoonlijkheid van de dader en de omgevingsfactoren een belangrijke rol.[1] Uit het onderzoek "Geweld onder invloed"[2] blijkt dat in veel gevallen sprake is van zwaar geweld. In een substantieel deel van de zaken is sprake van ernstig letsel bij de slachtoffers. Een andere belangrijke constatering is dat de verdachten relatief vaak jong zijn; 42% is jonger dan 24 jaar. De helft van hen is al eerder met de politie in aanraking geweest in verband met geweld gepleegd onder invloed van alcohol. De ernst van het geweld, het vaak voorkomen van ernstig letsel bij de slachtoffers en de veel voorkomende recidive bevestigen het belang van een integrale aanpak van geweld gepleegd onder de invloed van alcohol.

Een van de twintig projecten uit het Actieplan tegen geweld (2005), dat in 2009 is opgegaan in het bredere Programma Geweld, behelst de aanpak van geweld onder invloed van alcohol en/of drugs. Centraal in deze aanpak staat een gerichte inzet van preventieve maatregelen en gedragsinterventies.
Het College is er van overtuigd dat een succesvolle bestrijding van het geweld onder invloed alleen mogelijk is indien dit is ingebed in een lokaal integraal veiligheidsbeleid dat mede is gericht op de reductie van alcohol. Op veel plaatsen in het land wordt op lokaal niveau beleid ontwikkeld teneinde de overlast en het geweld dat gepaard gaat met het gebruik van alcohol terug te dringen. Zo heeft Amsterdam de nota "Alcoholmatigingsbeleid Amsterdam 2011-2014" uitgebracht, waarin een integrale aanpak om overmatig alcoholgebruik terug te dringen wordt voorgesteld. Een onderdeel van deze integrale aanpak, waarbij bestuur, politie en openbaar ministerie de handen ineen slaan, is het terugdringen van geweld onder invloed, zoals huiselijk geweld en het uitgaansgeweld.
Ook in Rotterdam is een pilot gestart, waarbij speciaal aandacht is voor het gebruik van geweld onder invloed van alcohol of drugs.

---

[1] Hersenen, gedrag en straftoemeting, een literatuurstudie naar de relatie tussen alcohol- en drugsgebruik en geweld in het kader van de motie Marcouch over straftoemeting: Radboud Universiteit Nijmegen, juli 2012.

[2] Geweld onder invloed, Bruinsma, Balogh, Muijnck, 2009: Evaluatie van een nieuwe werkwijze van de politie gericht op versterking van de informatiepositie ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik door geweldplegers.

Tot op heden kunnen alcohol- en drugstesten slechts op basis van vrijwillige medewerking van de aangehouden verdachten worden uitgevoerd. Als het gaat om het gebruik van middelen bij het plegen van geweld nadrukkelijk te betrekken bij de strafrechtelijke afdoening is dat geen ideale situatie. Het hangt teveel van het toeval af of het alcoholgebruik wordt geregistreerd en in het proces-verbaal wordt opgenomen. Bovendien verdient het de voorkeur dat het gebruik van alcohol of drugs objectief wordt vastgesteld. Immers, op deze wijze wordt duidelijk of en in welke mate de verdachte alcohol of drugs heeft gebruikt, hetgeen binnen het strafrechtelijk kader wezenlijk kan bijdragen aan het opleggen van een passende sanctie en de inzet van gedragsinterventies die op het terugdringen van middelengebruik zijn gericht. Het College heeft de voorgestelde wetswijziging derhalve met instemming begroet.

Het College is echter geen voorstander van het opnemen van de factor alcohol of drugs in de Bos Polaris richtlijnen voor strafvordering. Een causaal verband tussen het gebruik van alcohol of drugs en het plegen van geweld is in veel gevallen niet vast te stellen: niet iedereen die drinkt pleegt immers geweld. Het gebruik van alcohol of drugs is een risicofactor, het kan drempelverlagend werken voor geweldplegers. De achterliggende oorzaken voor het plegen van geweld zijn divers, zij variëren van individuele oorzaken, zoals bijvoorbeeld een medisch-fysiologische stoornis, of sociale oorzaken, zoals bijvoorbeeld opgroeien in een gezin waar huiselijk geweld voorkomt, tot maatschappelijke factoren, die gelegen kunnen zijn in culturele achtergrond of de mate van verstedelijking. Voorts maakt het voor de straftoemeting nogal wat uit of de dader bijvoorbeeld het geweld heeft gepleegd als gevolg van een uit de hand gelopen café-ruzie of dat de dader willens en wetens alcohol en drugs heeft gebruikt om zich op te laden voor het plegen van geweld.

Het College wijst erop dat niet zozeer de hoogte van de straf van belang is, het gaat erom dat de strafrechtelijke interventie effectief is. Het plegen van geweld in de openbare ruimte is bij uitstek een delict dat zich leent voor afdoening in het kader van ZSM. De ZSM-aanpak is een probleemgerichte en slachtoffergerichte aanpak, waarbij zo mogelijk al binnen zes uur na aanhouding door een officier van justitie, na raadpleging van ketenpartners, slachtoffer en dader een betekenisvolle interventie plaatsvindt in het concrete geval. De centrale vraag is daarbij: welke maatregel moet worden getroffen om ervoor te zorgen dat in het concrete geval de afdoening door alle betrokkenen, waaronder uitdrukkelijk begrepen het slachtoffer, als rechtvaardig wordt gevoeld en een bijdrage wordt geleverd aan het veiliger maken van de samenleving? Dat vereist maatwerk, waarbij ook wordt gekeken naar het terugdringen van recidive. In sommige gevallen is een verhoogde strafmaat op zijn plaats. In toenemende mate wordt echter gewerkt met voorwaardelijke sancties, waarbij de voorwaarden op de gedragswijziging van de persoon zijn toegesneden. Daarbij wordt meer gekeken naar het effect op toekomstig gedrag van de dader en wordt beoogd recidive terug te

dringen.
Het College wijst daarbij op de door de Stichting Verslavingsreclassering ontwikkelde gedragsinterventie 'Alcohol en Geweld'. Deze gedragsinterventie is recentelijk gecertificeerd door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie en beoogt de dader inzicht te verschaffen in het gebruik van alcohol en het gedrag dat daaruit kan voortvloeien. De training is erop gericht om de dader te helpen agressief gedrag onder controle te krijgen.
Voor jeugdigen bestaat de Halt-afdoening Alcohol. Jongeren van 12 tot 18 jaar die overlast en delicten veroorzaken waarbij alcohol in het spel is, kunnen door de politie worden doorverwezen naar Halt voor de halt-afdoening Alcohol. Met deze afdoening zijn al goede resultaten behaald in termen van het terugdringen van recidive. Aangenomen kan worden dat dit mede te danken is aan het feit dat ook de ouders van de jeugdige bij deze afdoening worden betrokken.

Het ontbreken van een in alle gevallen geldend causaal verband en de grote verscheidenheid aan oorzaken en omstandigheden maakt dat het 'gebruik van alcohol of drugs' niet geschikt is om als automatische straf verhogende factor in het systeem van de Bos Polaris richtlijnen voor strafvordering te worden opgenomen. Het College is wel van oordeel dat er goede redenen zijn om het gebruik van alcohol of drugs een plaats te geven in de Aanwijzing Kader voor Strafvorderingsrichtlijnen. In deze Aanwijzing worden de algemene uitgangspunten voor strafvordering beschreven en worden de factoren genoemd die niet in de afzonderlijke strafvorderingsrichtlijnen zijn opgenomen, maar die wel een rol spelen en invloed uitoefenen bij het zoeken naar een passende afdoening en het formuleren van de strafeis. Zo wordt onder andere rekening gehouden met de impact op de omgeving, de schadevergoeding aan het slachtoffer, veelplegerschap en adviezen van ketenpartners. In deze categorie wil het College ook het gebruik van alcohol en drugs opnemen. Dat leidt ertoe dat de officier van justitie nadrukkelijk rekening houdt met het feit dat het geweld al dan niet onder invloed van alcohol of drugs is gepleegd. Dat kan, gelet op de omstandigheden van het geval, leiden tot een sanctie die meer is gericht op gedragswijziging van de dader.

Resumerend komt het College tot de conclusie dat de voorgestelde wetswijziging met instemming wordt begroet. Het College is echter geen voorstander van het opnemen van de factor 'alcohol en drugs' in de Bos Polaris richtlijnen voor strafvordering. Het ontbreken van een causaal verband tussen het plegen van het delict en het gebruik van alcohol of drugs leidt ertoe dat het 'gebruik van alcohol of drugs' niet geschikt is om als automatische straf verhogende factor in het systeem van Bos Polaris te worden opgenomen.

Het College is voornemens om de factor 'gebruik van alcohol en/of drugs' in de Aanwijzing Kader voor Strafvorderingsrichtlijnen op te nemen zodat de officier van

justitie bij de strafmaat en bij het vinden van een passende afdoening daarmee nadrukkelijk rekening houdt en adviseert om de memorie van toelichting in deze zin te wijzigen.
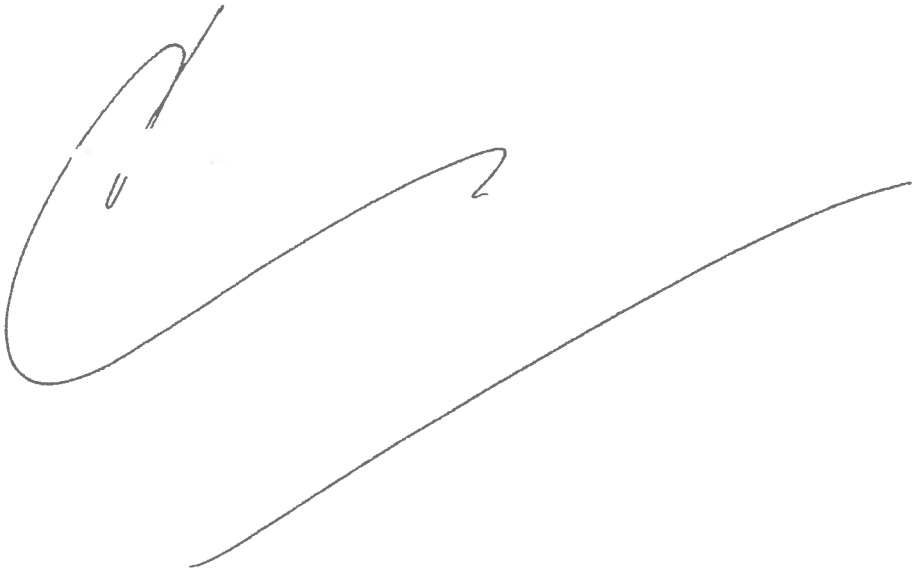
Hoogachtend,
Het College van procureurs-generaal